

NAŠ DOM

LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVII

FEBRUAR 1926

Razpored vsebine 2. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike. A. M. Slomšek.

	Stran
Naša občina (Dr. A. Korošec)	25
Prosvetno delo in občina (Prof. Ivan Prijatelj)	26
Moj hudobni fant (Jožica Dobrovník)	29
Uršljegorski romar (Tone z Uršlje gore)	30
Društveno pravo (Dr. A. Veble)	30
Srček moj mali († Pepica Senica)	33
Rekrutovo slovo (Ivo Volavšek)	33
Tatje (M. Krevh)	34
Beseda med moškimi	35
Ženski svet	36
S pisanih polj	39
Društveni novičar	40

Na platnicah:
Urednikovo kramljanje.

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — **Urejuje** ga Jože Staběj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — **Naročnina** za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — **Uprava** je v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I. — **Številka računa** pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je **13.577**. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Staběj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Kopit. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molitvenike, sve-
tinje, devocijonallje i. t. d.
Svoji k svojim!

Naša občina.

Skupnost, vzajemnost, medsebojno razumevanje, podpiranje, v teh lastnostih bi morale biti vzgojene naše občine. Toda gotovo je, da jih za to ne more vzgajati kako predavanje ali prigovarjanje ali vabljenje, ampak samo — tesna zveza z Bogom, ki je oče vseh ljudi in početek vse ljubezni. Skupno doživljanje v občini, doživljanje veselja in žalosti, medsebojna ljubezen in pomoč, kakor se to dogaja v družini, je prenašanje verske misli v uporabnost, v življenje. Vera ni za prižnico, nego za življenje, za človeško družbo, za družabni red v človeški družbi.

Danes, ko med Slovenci brzo napreduje splošna kultura — zahvala gre šolam in časopisju — je tudi važno merilo za kulturo vsake občine, koliko je v nji organizacij in kakšne so. Organizacije so zamišljene kot nadaljevalne šole za nadaljnje izobrazovanje naroda, kot izraz človekoljubnega mišljenja, kot torišče poštene zabave in nedolžnega razveseljevanja. Ker občine ne morejo zmagati vsega, so ji prostovoljne organizacije dobrodošla pomoč, so pa tudi njena čast med svetom, dokaz njene želje po napredku in kulturi, so dokaz njene kulture. Čimveč organizacij v vasi, temmanj neorganizirane sirovosti, ki je madež marsikateri vasi.

Dr. A. Korošec.

Prosvetno delo in občina.

Prof. Ivan Prijatelj.

I.

Slovinci se radi potrkamo po prsih, češ, da stojimo na visoki stopnji kulture in omike v primeri z brati iz južnih delov naše države. To ponašanje je tudi resnično, tega nam ne more nihče oporekati, saj je v Sloveniji najmanj analfabetov. Za to veselo dejstvo se moramo zahvaliti naši zemljepisni legi, in dalje našim narodnim učiteljem in vzgojiteljem, predvsem pa Slomšku in Kreku. In zato je mnogo resnice v besedah, katere je že večkrat izrekel sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić: »Slovenia docet — Slovenija uči«.

Naš napredek je v zadnjih petdesetih letih na vseh različnih poljih brezdvomno velik, in k zgradbi te naše kulture, so poleg drugih činiteljev, v obilni meri pripomogla tudi naša izobraževalna in bralna društva, zlasti v obmejnih krajih. Ta napredek pa nas ne sme uspavati, nikdar ne smemo reči, da smo že napravili zadosti; po načrtani poti moramo iti vedno dalje in dalje, pri čemer se moramo zavedati, da je dolga, še zelo dolga pot, po kateri bo prišel naš narod do onega kulturnega stanja, katerega so že dosegli več let pred svetovno vojno drugi naprednejši narodi. Dobre volje nam ne manjka. Veselo je dejstvo, da so v mnogih krajih ljudje sami uvideli in uvidevajo, kako potrebna je izobrazba, in da zato sami iz svojega lastnega nagiba ustanavljajo knjižnice in da zidajo celo v sedanjih težkih časih nove društvene domove. V nekaterih krajih pa vendar ljudje še niso prišli do spoznanja, kako potrebna je izobrazba za posameznika, kakor tudi za narod kot celoto. Dalje vidimo, da ne žrtvujejo naše občine ničesar, ali pa le prav malo za ljudsko-prosvetno delo, kakor je razvidno iz raznih letnih občinskih proračunov. Izvzete pa so pri tej ugotovitvi nekatere mestne občine, ki redno vstavljajo večje ali manjše vsote v svoje proračune za prosvetno delo, kakor n. pr. mariborska mestna občina.

Vem, da se je že mnogokrat govorilo na zborovanjih in pisalo v časopisih o pomenu prosvetnega dela, kljub temu pa mislim, da ne bo odveč, ako v nekaj stavkih zopet in zopet govorim o tem predmetu in pokažem, kaj so v drugih deželah že pred desetletji storili za ljudsko prosveto. Te vrstice v »Našem domu« so namenjene njegovim čitateljem, ki naj bi vsi postali apostoli katoliškega prosvetnega dela in namenjene so našim občinskim odbornikom z željo, da bi ti posvečali v bodoče večjo pažnjo tudi kulturnim nalogam občine, kar naj bi praktično pokazali s tem, da bi zahtevali v letnih proračunih postavko za podporo prosvetnega, izobraževalnega ali bralnega društva svoje občine.

II.

Mislim, da smo si v tem vsi edini, da v današnji demokratični dobi ne zadošča naši mladini znanje in izobrazba, ki jo dobi v ljudski šoli, za poznejše realno življenje. V večjih mestih je za mladino, ki se uči različnih obrti, deloma poskrbljeno z obrtno-nadaljevalnimi šolami, katere

vzdržujejo mestne občine in podpira tudi država, dočim ni za mladino manjših mest in podeželskih občin ničesar preskrbljenega. Bilo bi treba, da bi se naša prosvetna društva v veliko večji meri zanimala za mladino, da bi se pri vsakem društvu ustanovila Mladeniška zveza za one fante, ki niso pri Orlovskem odseku in Dekliška zveza za dekleta. V mnogih slučajih so pa stariši sami krivi, ki se premalo brigajo za vzgojo svojih otrok, posebno fantov, da ti delajo, kar sami hočejo. Posledice tega so različne tožbe o posirovelosti današnje mladine, in res vidimo po gostilnah, železnicah in na drugih krajih veliko sirovosti, ki nikakor ne more biti mladini v ponos, da ne govorim o pretepih in celo pobojih, o katerih mnogokrat čitamo v časopisih. Na drugi strani pa vidimo, hvala Bogu, ravno med mladino, med fanti in dekleti, veliko požrtvovalnosti, idealnega dela in razumevanja za samoizobrazbo. Mnogi fantje pridno delajo v naših prosvetnih, izobraževalnih in bralnih društvih, ali pa pri Orlovskih odsekih, in vplivi tega dela so v nekaterih krajih naravnost vidni.

Prosvetno delo, izobrazba pa ni samo nujna zadeva naše mladine, ampak tudi odraslih ljudi, vsakega gospodarja in vsake gospodinje. Pri drugih narodih so odlični možje že pred več desetletji uvideli, da ni izobrazba velikega pomena samo za pridobitev srčne kulture, ampak da je od narodove izobrazbe odvisen tudi gospodarski napredek, da se z izobrazbo poveča narodova delavna sila, njegova kmetijska, industrijska in obrtna produktivnost. Tako vidimo, da vlada v deželah, v katerih je ljudstvo izobraženo, veliko blagostanje, kakor n. pr. na Angleškem, v Ameriki, Belgiji, Nizozemskem, Švici in na Danskem. Nasprotno pa se je kopičilo bogastvo v deželah, v katerih ljudstvo ni bilo izobraženo, le pri posameznikih, dočim je vladala pri pretežni večini naroda velika revščina, in da je bil in da še je v takih deželah absolutizem, za kar nam je najlepší vzgled predvojna Rusija.

In kako je pri nas? Velik je naš napredek, kakor sem že v začetku omenjal, na različnih poljih, napredovali smo tudi v gospodarskem pogledu, vendar je slednji napredek viden le v posameznih krajih Slovenije, dočim se velik del naših kmetovalcev še ni povzpел do tega, da bi izrabljal v svojo korist nauke in pridobitve moderne znanosti, kakor to delajo kmetovalci v drugih deželah. Hvaležni moramo biti Mohorjevi družbi, ki je izdala že toliko podučnih gospodarskih knjig; le žal, da naši kmetovalci te nauke in nasvete, ki sta jih podala Rohrman in Dular in drugi v svojih knjigah, premalo uvažujejo in uporabljajo. Zgodilo pa bi se to, ako bi bilo naše ljudstvo visoko izobraženo ne samo v srčnem, ampak tudi v gospodarskem oziru, in ker pridejo mogoče še težji časi, je jasno, da si more le malokateri gospodar kupiti to ali ono potrebno knjigo. Kar pa je posamezniku skoraj nemogoče, to se da doseči s skupno pomočjo po naših prosvetnih, izobraževalnih in bralnih društvih, ki naj ne bi prirejala samo prosvetnih, ampak tudi gospodarske tečaje za svoje člane, ker gledati moramo, da ne bomo obstali na sedanji stopnji razvoja, ampak da bomo napredovali z duhom časa kljub težkemu gospodarskemu položaju. Da pa bodo mogla društva vršiti to svojo nalogo, potrebujejo vsestranske pomoči od vseh merodajnih činiteljev, potrebujejo torej tudi pomoči od pristojnih občin. Preidem zato k naslednjemu odstavku, v katerem hočem na podlagi knjižice: G. Fritz, Das moderne

Volksbildungswesen (Moderno ljudskoprosvetno delo) pokazati, kaj so že pred desetletji v nekaterih drugih deželah storili in žrtvovali za ljudsko prosveto.

III.

Misel, da je treba ljudstvo vzgojiti in izobraziti, se je porodila v Nemčiji, kakor pravi omenjeni pisatelj v svoji knjigi, praktično pa so to misel začeli udejstvovati krog l. 1850. na Angleškem in skoraj istočasno tudi v Ameriki. Povod temu so dali nauki Adama Smitha o gospodarskem liberalizmu, po katerih je trgovcu, industrijcu, splošno vsakemu podjetniku v dosego ciljev dovoljeno vse, nauki, ki so grozili s popolnim usuznenjem delavstva v korist kapitalizma. Delavstvo samo je začelo boj v obrambo svojih gospodarskih in socialnih pravic, na čelu njim pa so stali odlični možje kakor Carlyle, Kingsley, Maurice in drugi, ki so s pisano in z nepisano besedo svarili in opominjali kapitalistično družbo, da naj se vrne nazaj k človekoljubnosti in naukom krščanske vere. Zavedali so se pa dobro, da bo moglo delavstvo le tedaj vzdržati boj proti kapitalizmu in končno tudi zmagati, ako bo izobraženo; zato so začeli ustanavljati knjižnice in čitalnice, začeli so s predavanji. Za angleško izobraževalno delo je bil posebno velike važnosti predlog, ki ga je stavil l. 1849. William Ewart v državnem zboru, da naj bo vsako mesto upravičeno pobirati male davčne prispevke za ustanavljanje in vzdrževanje knjižnic in čitalnice. Predlogu, ki je postal zakon, so se sprva nekatera mesta upirala, končno pa so le uvidela njegovo veliko važnost ter ga sprejela. Slične zakone so sprejele druge severno-evropske države, kakor tudi večina Združenih severno-amerikanskih držav. Uspehi tega zakona so bili prav razveseljivi; tako je prispevalo l. 1900: 160 mest in podeželskih občin z 10,335.000 prebivalci 4,175.000 mark za javne knjižnice in čitalnice. Poleg občinskih davčnih prispevkov, so nekateri premožni dobrotniki žrtvovali ogromne vsote za ljudsko prosveto. In tako je bilo l. 1909. na Angleškem 1600 javnih knjižnic, izmed katerih je bilo 600 knjižnic vzdrževanih od občinskih, 1000 knjižnic pa od prostovoljnih doneskov. Angleška mesta, pa tudi podeželske občine imajo svoje bogate knjižnice večinoma v lastnih knjižničnih poslopih. En primer: V mestu Manchesteru je bila knjižnica ustanovljena l. 1852.; po petdesetih letih l. 1902. je imela glavna knjižnica 14 večjih in 4 manjših podružnic, ki so vse v lastnih poslopih. Skupna knjižnica je imela 340.442 zvezkov, izmed katerih je bilo 193.000 določenih za izposojevanje, ostali zvezki pa za čitanje v knjižničnih čitalnicah.

Za Angleško ne zaostaja Amerika. L. 1900. je bilo v Združenih severno-amerikanskih državah 5383 knjižnic s 43,591.851 zvezki. 1040 knjižnic ima svoje lastno poslopje; 2375 knjižnic izmed 5383 je bilo vzdrževanih od občinskih, ostale pa od zasebnih doneskov. In tu omenjam primer, koliko dobrega napravijo lahko premožnejši sloji za ljudsko prosveto. Znani ameriški bogataš Carnegie je l. 1901. daroval samo za podružnice Newyorške knjižnice 5,200.000 dolarjev in v letih 1900/01 za različne ameriške knjižnice nič manj ko 12,769.000 dolarjev. Kajne, vsakdo bi rekel, ko bi mi imeli takega dobrotnika.

Kakor na Angleškem, tako tudi v Ameriki skrbijo podeželske občine same za ustanavljanje in vzdrževanje knjižnic in čitalnic, podpirajo

pa jih v izdatni meri tudi mesta s svojimi potovalnimi knjižnicami; l. 1901. je bilo v Ameriki 3000 potovalnih knjižnic, namenjenih za podeželske občine.

IV.

Isto gibanje za razširjanje ljudske izobrazbe po knjižnicah, čitalnicah in predavanjih (ljudsko vseučilišče) se je vršilo v drugi polovici 19. stoletja tudi v drugih srednje-evropskih in severno-evropskih deželah in državah. Hvala Bogu, tudi naši voditelji so v zadnjih desetletjih z istimi sredstvi vzgajali in izobraževali naš narod, da je šel v kulturnem pogledu za drugimi naprednimi narodi. Na tej začrtani poti ne smemo obstati ali celo zaostati, ampak iti vedno dalje in dalje k božjemu solncu sreče in zadovoljnosti. Ker pa živimo v težkih gospodarskih razmerah, ker vlada že pri mnogih veliko pomanjkanje denarnih sredstev, zato naj v bodoče priskočijo občine svojim prosvetnim, izobraževalnim ali bralnim društvom na pomoč, zavedajoč se pri tem kulturne dolžnosti napram svojim občanom z geslom: Vsi za enega, eden za vse.

Moj hudobni fant.

Jožica Dobrovnik.

»Spat pojdi! Kaj pa še delaš?«

Tončka je zaprosila s plahimi očki.

»Pišem. Častiti sestri pišem...«

»Zjutraj pa ležite do šestih, presnete ženske,« je rentočil oče in šel.

Pa je pisala Tončka častiti sestri v Maribor..., da Bog plačaj za preljubo sliko Male Terezike in za njene litanije in da je srček tako čuden in da je vigred... in da je huda zima zunaj.

* * *

To je sanjala Tončka tisto noč:

V njeno sobico je prišla Terezika. Z rokama je objemala velik, velik koš rož. Tako mlada je bila in tako lepa kakor nobena izmed častitih sester v samostanu. Pa lepo po slovensko je znala in je rekla:

»Dober večer, Tončka!«

»Joj, častita Mala Terezika... oprostite... pa táko me najdete! Še umila se nisem!«

»Le ostani! Malo sem prišla na vas.«

In se je vsedla na posteljo in razsula rože po odeji.

»Pa zdaj imate rože v samostanu! Pri nas pa taka zima.«

»Saj nisem več v samostanu...«

»Saj res! Moj Bog, zaspana sem še. Saj vem... Vi ste že svetnica.

Oh, oprostite mi!«

Potem se je predramila in sklenila roki.

»O, ljuba Mala Cvetka! prosite zame!«

Tedaj so se ji oči zasolzile in smehljala se je in jokala.

»Ali te glavica boli, Tončka?«

Tončka pa se je samo smehljala in solze so ji kapale na odejo.

»O, ljuba Terezika!«

* * *

Tedaj je zavriskalo in Tončka je odprla oči in jih brisala in iskala v temi in grabila za rožami. In poslušnila je k oknu in razbrala vriskanje.

Mimo je šel nekdo in vriskal, da je ječala noč. In vriskal, da se je budila gora.

Tončka se je zakopala v odeje in kuhala sladko jezico. Vedela je, da gre mimo z drvarji v goro in vriskaje kliče jutro.

»Sanje mi je splasil!«

Tako je kuhala jezico in se smehljala v blazine.

»O, ti moj grdi, ljubi fant!«

Uršljegorski romar.

Ljudska zamisel.

K Sveti Uršuli na goro
prišel je en mlad pastir,
nosil drva za pokoro
k Sveti Uršuli pastir.

»Ljuba Uršula svetnica,
ti si fantom priprošnjica,
jaz bi se oženil rad,
jaz bi eno dekle rad.
Ljuba Uršula svetnica,
ti si fantov pomočnica,
vsem devicam si mislinjskim
in mežiškimi in savinjskim
prednica in pa kraljica,
teh devic si ti devica.

Enajst tavžent jih imaš,
saj mi lahko eno daš.«

Milo prosi, lepo prosi,
jo nazadnje le naprosi,
da mu vsaj odgovor da,
če device tud ne da:

«Čuj, pastirček, kaj bom djala:
Kaj ti bom dekle dajala!
Jo poišči po dolinah,
a še rajši po planinah,
pa pobaraj jo lepo,
pa jo ljubi prav zvesto!«

Tone z Uršlje gore.

Društveno pravo.

Dr. A. Veble.

V kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev imamo šest različnih pravnih območij, kjer veljajo različna pravna določila o društvih. Za Slovenijo in Dalmacijo veljajo druga pravna določila nego v Hrvatski in Slavoniji, Bosni in Hercegovini, Vojvodini, Srbiji in Črnigori. Brezdvomno pa spada društveno pravo med tiste pravne panoge, ki bi se najlažje in najhitreje izednačile za vso državo.

Kaj določa o društvih naša ustava?

Člen 14. naše vidovdanske ustave pravi sledeče:

»Državljeni imajo pravico združevanja, zborovanja in dogovarjanja. Natančne odredbe o tem predpiše zakon. Na zborovanja ne sme nihče prihajati z orožjem. Zborovanja pod milim nebom se morajo prijaviti pristojnemu oblastvu najmanj 24 ur prej. Državljeni imajo pravico, da se združujejo v namene, ki po zakonu niso kaznivi.«

Izvršilne naredbe k temu členu niso bile objavljene še do danes. Zato veljajo še vedno stari društveni zakoni in predpisi.

Za Slovenijo in Dalmacijo velja še danes društveni zakon z dne 15. novembra 1867. l., števil. 134. drž. zakonika. Edino slovensko priročno delo o društvenem pravu je knjiga, ki jo je spisal odvetnik dr. Viljem Schweitzer in jo je izdala l. 1902. Slovenska krščansko-socialna zveza v Ljubljani. Opozarjamo naša društva na to knjigo, da si jo po možnosti pri-skrbijo pod roko; kajti v knjigarnah je ni več. Ta knjiga je še danes porabna, seveda z nekaterimi manjšimi spremembami.

Kratka vsebina društvenega zakona iz l. 1867. je sledeča: Samo tista društva so dopuščena, ki ustrezajo predpisom društvenega zakona (§ 1.). S tem je izraženo načelo, da ni potreba za vsako društvo posebej predhodnega vladnega dovoljenja, kakor je bilo to v dobi absolutizma. Absolutistična doba je bila sovražna svobodnemu združevanju. Dovoljenje društev se je smatralo kot posebna vladna milost. Z zmagom demokratične misli je zmagala tudi misel svobodnega združevanja.

Kaj je društvo v zmislu društvenega zakona?

Dr. Schweitzer označuje kot društvo vsako prostovoljno, stalno zvezo več oseb, ki namerava doseči smoter s trajnim delovanjem in ki ni izvzeta v zmislu § 2. in 3. društvenega zakona. Zakon tedaj ne pove natančno, kaj je društvo.

V zmislu § 2. društvenega zakona so izvzeta tista društva in družbe, ki merijo na dobiček, torej vsa društva za bančna, kreditna in zavarovalna opravila ter sploh vse pridobitne organizacije. Dalje ne velja ta zakon za duhovske rede in kongregacije, za verske družbe sploh, za katere veljajo posebni zakoniti predpisi. Društveni zakon ne velja za zadrage in pod-porne blagajne obrtnikov, ki so ustanovljene po obrtnih zakonih in slednjič ne za rudarske družbe ter bratovske skladnice.

Kako se ustanovi društvo?

Kdor namerava ustanoviti društvo v zmislu društvenega zakona, mora zdaj to naznaniti pristojnemu velikemu županu (po okrajnem glavarstvu, oziroma v mestih po policijskem komisarijatu) ter mora svoji prijavi pred-ložiti pravila v 5. izvodih. V pravilih morajo biti sledeče določbe:

- a) Smoter društva, sredstva in način, kako se pridobivajo;
- b) način ustanovitve in obnovitve;
- c) sedež društva;
- č) pravice in dolžnosti društvenikov;
- d) društveno vodstvo;
- e) pogoji veljavnih sklepov, izpiskov in oglasov;
- f) način, kako se poravnajo prepiri, nastali iz društvenega razmerja;
- g) zastopanje društva na zunaj;
- h) določbe o razdružitvi.

Ako je društvo po svojem smotru ali po svoji uredbi nezakonito ali krivično ali državi nevarno, sme politična oblast prepovedati ustanovitev takega društva. Ta prepoved se mora izdati pisмено v 4. tednih po vlo-ženem naznanilu pri pristojnem velikem županu (ministrstvu za notranje zadeve), in sicer z razlogi vred (§ 6.). Društvo pa lahko začne takoj delo-vati, ako politična oblast že prej izrecno izjavi, da ne zabranjuje društva. Če torej pristojna oblast v povedanem roku 4. tednov ne izda prepovedi,

sme društvo po § 7. pričeti svoje delovanje, ker društvo **po** poteku štiritedenskega roka pravno obstoji.

Ako ima društvo namen delovati na področju več velikožupanskih oblasti ali po vsi državi, se mora prijavit ustanovitev društva po že opisani službeni poti ministrstvu notranjih zadev v Belgradu.

Vsa društva črpajo svojo pravno veljavo iz društvenega zakona, slednji pa se opira zopet na ustavo. Društva, ki so v nasprotju z društvenim zakonom ali celo z ustavo, so nezakonita, torej neveljavna in jih politična oblast ne sme dopustiti. Ako društvo s svojim delovanjem prekorači svoj delokrog, ki mora biti v pravilih — društveni ustavi — natančno določen, ga politična oblast lahko takoj razpusti. »Zlasti ne sme nobeno društvo delati sklepov ali izdajati razglasov, ki nasprotujejo kazenskemu zakonu, posebej še ne smejo društva vršiti poslov, ki spadajo v delokrog zakonodajne ali izvršilne oblasti«. (§ 20. d. z.)

Društveno vodstvo.

Zakon zahteva, da mora imeti vsako društvo svoje vodstvo — svoj odbor. Vsak nanovo izvoljeni odbor in sploh vsaka sprememba v društvenem vodstvu se mora v treh dneh prijaviti politični oblasti. Vsako društvo sme imeti javne zборе ali shode (občne zборе). Nedruštveniki, torej nečlani, se sicer smejo udeleževati takih zborov, ne smejo se pa udeleževati razgovora. Niti društveniki, niti poslušalci ne smejo priti na zborovanje oboroženi. Za red je odgovoren predsednik. Vsak društveni shod ali občni zbor mora biti prijavljen vsaj 24 ur poprej pri politični oblasti I. stopnje, ali v mestih pri policijskem komisarijatu, in sicer z natančnim dnevnim redom in z navedbo, kdaj in kje se vrši shod. — Društvo zastopa na zunaj vsakokratni predsednik ali njegov namestnik, ki je odgovoren za točno izvrševanje društvenih pravil. Delovanje društven nadzira politična oblast, ki sme pošiljati na javne shode in društvene prireditve svojega zastopnika (ne več ko enega!), ne pa na odborovne seje in zaupne sestanke. Odborovnih sej ni treba prijavljati oblasti, marveč samo občne zборе in javne prireditve.

Zakon vsebuje še določbe o razpustitvi društven, in sicer prostovoljni in oblastveni. Ako je razdružitvev prostovoljna, se mora v zmislu pravil sklepati, kaj bo s premoženjem, ako ga je kaj. Isto je pri oblastveni razpustitvi društva. Kdaj sme oblast razpustiti društvo, ni v zakonu izčrpno naštetu in se prepušča prostemu prevdarku politične oblasti. Gotovo pa takrat, kadar društvo prekorači svoj delokrog (ki je v pravilih natančno določen), ako se n. pr. nepolitično društvo bavi s političnimi vprašanji, z volitvami, oziroma volilnimi pripravami itd. Posebna, strožja določila veljajo za politična društva. Tako je n. pr. prepovedano, da bi smeli biti člani političnih društven inozemci, ženske in nedoletne osebe. Za politična društva je predpisano, da morajo vsako leto predložiti politični oblasti izkaz svojih članov (§ 32. d. z.). Političnim društvom je prepovedano ustanovljati podružnice, imeti zvezo med seboj ali z drugimi društvimi (§ 33. d. z.). Narobe tudi nepolitična društva ne smejo občeati s političnimi.

Končno še bi bilo omeniti kazenska določila za primer, da se kršijo določila društvenega zakona. O prestopkih društvenega zakona sodi okrajno sodišče, v območju katerega se je zgodil prestop.

Sprememba pravil.

Ako se spremenijo društvena pravila, je treba to spremembo prijaviti s posebno vlogo pristojnemu velikemu županu po okrajnem glavarstvu ali policijskem komisarijatu. Vlogi se mora priložiti 5 izvodov spremenjenih pravil, en izvod starih pravil in izvleček iz zapisnika občnega zbora, v katerem mora biti ugotovljeno, da je bil občni zbor v zmislu starih pravil pravilno sklican, da je bil sklepčen in da se je sklenila sprememba pravil. Vloga se kolkuje za rešitev s kolkom za 20 Din., vsaka priloga pa s kolkom po 2 Din.

Važni pristojbinski predpisi.

1. Vloga za ustanovitev novih društev se kolkuje po zdaj veljavnem zakonu o taksah in pristojbinah z dne 25. okt. 1923, s kolkom za 5 Din. in za rešitev se priloži kolek za 20 Din. (vsaka priloga pa s kolkom po 2 Din.); sploh se kolkuje z 20 Din. kolkom vsaka vloga, s katero se zahteva posebna pismena rešitev prošnje.

2. Vsa društva, ki so včlanjena v Prosvetnih zvezah ljubljanske in mariborske velike županije, so oproščena plačevanja takse iz tarifne postavke 1. taksnega zakona, ki znaša 5 Din. Zato so kolka proste vse prijave občnih zborov, novoizvoljenih odborov ali prijave sprememb v vodstvu, sploh vse društvene vloge ali prijave, s katerimi se ne zahteva posebna odločba ali pismena rešitev. (Odlok generalne direkcije posrednih davkov z dne 10. marca 1925, števil. 11.570 in rešitev delegacije finančnega ministrstva v Ljubljani z dne 5. maja 1925, števil. B II 17/18 ex 1925).

Srček moj mali.

Kaj morem zato, da srček moj mali
išče si sreče, ki najti je ni;
išče miru, ljubezni — odkrite,
pa pravi usoda: miruj in zaspi!

Kruta usoda, zakaj me preganjaš?
Mar nisem še vredna iskati pomlad?
Srcé le odkrij, kar lepega sanjaš,
mogoče pa najdem — iskani zaklad...

Da, našla sem ga, svoj biser cvetoč,
posut z idealom je čistim;
smeji se zdaj srce usodi, rekoč:
»Izvršim, kar v duši zamislim.«

† Pepica Senica.

Rekrutovo slovo.

Z Bogom, rojstni vi kraji,
z Bogom, domača vas!
Kdaj nas zopet povrne
lepši, jasnejši čas?

Z Bogom, grobovi očetov,
z Bogom, božji hram,
dajal si nam tolažbe,
zdaj boš sameval sam!

O, saj spet se napolniš —
le kje, le kje je še to?
Solze zalivajo lice,
težko je, težko slovo!

Ivo Volavšek.

Tatje.

Povest s Pohorja. — Matko Krevh.

Tako srečamo Petra in Jerneja na nočni poti k Dobnikovemu ovčjaku, da ukradeta za bližnji sejem dvojce ovc. Že sta dospela na vrh Rečnikove seči; od tam se je steza zasukala navzdol. Jernej se je ozrl za trenutek nazaj proti domu. Pogled se mu je ustavil na domovju, skritim med gostim sadnim drevjem. Gričnikova kmetija se je razprostirala po ozkem vzdigajočem se grebenu, pričenši v jarku pri Kópitarsevem mlinu, kjer sta se stekala dva potoka ter združena nadaljevala pot do deroče Drave. Poslopji sta stali na lični ravninici pod smrekovim gozdom. Prijetneje bi bilo, pomislil je Jernej, spati doma na dišečem senu, nego se potepati ponoči okrog v vedni nevarnosti, da ju kdo zaloti.

Mesečna noč njima je bila neprijetna, ker sta se morala potikati po temni goščavi, kar ju je večkrat zadrževalo, da nista mogla naglo po bregu. Na vrhu ni bilo posebne težave, kajti hiše ni bilo nobene blizu in bil bi pravi čudež, ako bi srečala kakega popotnika v tej samoti, razven, če bi šel po istih potih kakor onadva. Za streljaj nižje od vrha se je pričel Strmičnikov svet. Strmičnikova hiša je slonela na bregu tik sedla, kjer je Strmičnikov sosed Gručar. Treba je bilo že več pazljivosti, kajti pri Strmičniku so imeli psa in če bi ta zabevskal, odzval bi se mu gotovo Gručarjev. Počasi, z napeto pozornostjo sta se pomikala kraj ceste, ozirala se zdaj na desno, zdaj na levo, prodirala z očmi v daljavo in se ustavila pri najmanjšem šumu.

»Grega pod pot,« zašepetal je Jernej, »tam je mahovito.«

»Kaj še,« odvrnil je Peter nevoljno, »ali ne vidiš, da sva v bukovem gozdu. Pst! Ali si slišal?« — Stala sta nekaj časa kakor pribita. Petru se je zdelo, da je slišal stopinje. Oba sta dihala na kratko, sunkoma in poslušala napeto. Le v vrhovih bukev je šumelo narahlo, kakor bi peli nočni duhovi uspravko snivajoči naravi. Stopila sta nekaj korakov in spet je slišal Peter korake v daljavi. »Stoj,« šepnil je urno Jerneju, »skriti se morava«. Previdno sta zdrknila pod cesto, počenila pod smrekov koš in poslušala. Tedaj sta slišala korake nizko pod seboj. Nekdo se je vračal po cesti od Gručarja proti Gabru. Brata sta se oddahnila in se zadovoljno pogledala. Počakala sta tako dolgo, da so zamrli koraki onkraj jarka, tedaj sta vstala. Oprezno sta zopet zlezla na cesto in nadaljevala pot po strmini. Čez nekaj časa se je zasvitalo pred njima, dospela sta do Gručarja. »Na desno,« je rekel Peter in izginil pod cesto v grmovju; Jernej mu je sledil z isto pazljivostjo kakor prej. Prišla sta do ceste, po kateri je šel ravnokar neznan popotnik, prekoračila jo in zdrvela mimo Gručarja čez njive in zare do Dobnikove seči. Pes ju ni zvohal, najbrž je dremal na parni poleg pastirja. Dobnikova seča je tvorila sedlo, ki se je na straneh znižalo do jarkov. Greben se je vlekel od Gručarjeve planine do Lobniškega vrha, kjer se je razdelil v dva razrastka, izginjajoča v Mežlinski dolini. Po solnčni strani grebena je rastlo brezje, po senčni smrečje, po vrhu pa je bila peščena cesta. Brata sta krenila iz seče v gozd. Peter je plazil med drevjem kakor lisica, mah in resje sta glušila korake; včasih se je ustavil in počakal Jerneja; obema je tekel pot s čela.

»Kaj pa, če se nama tatvina izmaliči?« je vprašal Jernej.

(Dalje bo sledilo.)

BESEDA MED MOŠKIMI

Fantovski račun.

Dober gospodar večkrat na leto pregleda svoje gospodarstvo, hišo, gospodarsko poslopje, shrambe, njive, travnike in svoje račune, da vé, kaj treba izboljšati in popraviti. Tudi v naši prosvetni organizaciji treba takega večšega pregleda in računa, da se prepričamo o njenem stanju, da tudi vemo, kje treba popravil in novih naprav. Kajti ni slabše, kakor če si kdo domišlja, da je pri njem vse v redu. Tak človek, četudi je še mlad, je obsojen na sterilnost (neplodovitost), ker misli, da mu ni treba napredovati. Mi kat. Jugoslovani, Slovenci in Hrvati, imamo še poseben vzrok, da delamo tak račun o svojem društvenem delu. Ob vseh straneh nas obdajajo kat. narodi, ki gredo v urnem koraku pred nami in je nevarnost, da mi za njimi zaostanemo. Italijani imajo veliko enotno organizacijo kat. fantov, ki šteje 400.000 navdušenih mladcev. Neverjetno so korajžni, fašisti jim nad glavami rušijo društvene dome, a vsak dan jih je več. Francozi bolj izbirajo fante, zato šteje njihova organizacija 100.000 fantov, a ti so elita, izbrano moštvo. Nemci imajo na stotisoče fantov v Quickbornu, Neudeutschlandu in Marijinih družbah, angleške kat. fantovske organizacije cvetejo kakor rože v vrtu, češka orlovska mladež in njihove modre srajce se množijo kakor zvezde na modrem nebu. Kaj pa naša organizacija fantovska? Orlov res nekaj imamo, lepe odseke, fante-rdečesrajčnike, a večina slovenskih fantov še je zunaj. Ko bi vsi ti fantje pristopili v prosvetno društvo in tam zagrabili za delo pri odboru, pri pevskih in dramatičnih odsekih, ali pa bi si korajžno osnovali fantovski odsek (Mladeniško zvezo) kot predpripravo za Orla, to bi bilo življenje in čast!

*Pa ne samo po številu nismo Slovenci na vrhuncu, temveč tudi ne po kakovosti. V drugih kat. fantih v naših sosednjih državah življenje kar žari kakor ogenj, imajo veličastna zborovanja, tabore, cerkvene službe božje, posegajo povsod v boj za narodno, dušno in telesno zdravje, se udeležujejo dobrodelnih prireditev, agitirajo za kat. tisk, branijo vero na ulici in v tovarni, snujejo treznostne odseke, imajo zmisel za abstinenco, vzdržnost in kajenja. Povsod je mladina kakor nikdar mirujoče srebro, kakor vedno se vrteče vreteno ob vodi, vedno se udejstvujoč, vedno iskajoč prilike, kje pomagati svojemu narodu. Kdaj bo tudi v vas prišel ta dih, naši slovenski fantje, kdaj bode te vi naše slovensko živo srebro, vedno marljiva vretena ob naših slovenskih vodah, naši najboljši delavci! Fantje, vi topoli naših dolin, vitke smreke naših slovenskih gozdov, v društvu, v pevskem, dramatičnem, mladeniškem odseku čaka na vas rodovitna zemlja, tam zasadite svoje korenine, tam srkajte sokove za svojo rast, tu je polje za vaše udejstvovanje. Fantje in možje k nam! Na delo!

Shod katoliških slovanskih kulturnih delavcev se bo vršil 4., 5. in 6. julija 1926 v Pragi, kjer deluje že več časa tozadevni pripravljalni odbor. Prosvetni zvezi v Mariboru in Ljubljani ste dobili vabilo, da se ude-

ležite tega shoda. »Brezverstvo narašča in se vedno bolj organizira. Povojno propadanje pravosti napreduje. Kulturno življenje narodov peša. Vendar pa se javlja pri narodih težnja, rešiti se teh neblagih razmer. Vse to je privedlo podpisane na misel, da bi kot člani velike slovanske družine poskušali zbrati vse veje slovanske lipe, ves njen cvet, ki je v svojih srcih vdan ljubezni do Krista«. Tako pravi med drugim povabilo na ta shod. Obe Prosvetni zvezi se boste odzvali povabilu, kakor tudi drugi slovenski in hrvaški kulturni delavci.

Mednarodna organizacija kat. mladine. 19. sept. preteklega leta se je vršilo veličastno zborovanje katoliške mladine vseh narodov vsega sveta v Rimu. Zastopani so bili tam Nemci, Italijani, Francozi, Amerikanci, Angleži, Belgijci, Holandci, Čehi in tudi Jugoslovani. Bil je nepopisen prizor, ko so se poklonili prapori vseh barv in vseh narodov, nemški poleg francoskega, angleškega, narodov, ki so še pred par leti v smrtnem sovraštvu drug drugega kri prelivali. Bil je binkoštni praznik mladine, ki je v vseh jezikih klicala slavo sv. Očetu, praznik bratstva in ljubezni, ki jo hoče upostaviti v razprtem svetu novi rod, ki prihaja v gnili stari svet z binkoštnim ognjem za vse dobro navdušenega mladega duha.

Ob tej priliki si je mednarodna zveza katoliške mladine na zborovanjih dala svoja pravila in organizacijo in določila program. Do sedaj je imela mednarodna zveza samo sekretarijat (pisarno), od sedaj naprej pa pravila in zvezo. Osrednja misel vseh govorov je bila, da se vsi narodi združijo v bratsko družino človeštva pod okriljem ene Matere katoliške cerkve. Ta združitev pa ne sme biti samo zunanja, temveč srčna. Ginljivo je bilo opazovati, ko so si mladi Francozi, Angleži, Nemci in Slovani bratsko stiskali roke, se iskreno pozdravljali in si obljubljali zvesto ljubezen. Kaj takega je mogoče le v kat. Cerkvi, le ona ima tisto moč, da združi tako različne ljudi in narode. V tej novi kat. mladini, ki je skupno razodela svoje kat. prepričanje ob grobovih sv. Petra in Pavla, je videl sv. Oče že naprej uresničeno veliko zamisel svetega leta o socialnem kraljestvu Kristusovem, ki naj vzraste na zemlji. Saj so bili ti pogumni mladci jutranja zarja približajočega se velikega dneva vzajemne ljubezni vseh narodov na zemlji v enem Kristovem kraljestvu miru in pravice. Mi gremo naprej, mi mladci katoliški, naš prihod je kakor prihod spomladanskega orkana, ki uničuje zadnje ostanke zime, da povsod zavlada spomladanski čas preroda in novega življenja. — Prihodnji kongres kat. mladine bo v Lurdu na Francoskem.

Dekleta, žene, pomagajte!

»Komu?« vprašaš. »Našim podjetjem«, je odgovor.

Pa si misliš pri tem odgovoru: Kako bom sirota pomagala? Nimam denarja; komaj za članarino za Dekliško zvezo in

za »Naš dom« denem mesečno na stran. Koliko pa imam nujnih stvari, ki bi jih rada še kupila in bi jih morala, pa ni denarja! Nimam zvez in vpliva, da bi pomagala. Nisem znana s trgovci in nimam

nobenega vpliva, da bi jim rekla: »Kupujte le pri naših podjetjih!« Nimam tudi znanja, da bi mogla našim podjetjem svetovati, kaj naj napravijo, da bodo lahko tekmovala z nasprotnimi podjetji.

Res je, nimaš ne denarja, ne vplivnih zvez, ne znanja, pa vendar veliko lahko pomagaš, zelo veliko. Še več; trdim, da je v tvojih rokah rešitev naših podjetij, naših trgovin, naših zadrug. Le pomisli to-le. Vaša hiša potrebuje za gospodinjstvo veliko stvari: vso obleko in obutev, veliko živeža, kot n. pr. sol, olje, ocet, petrolej, kavo, cikorijo, milo in sto malih stvari, ki jih je treba kupovati v trgovini vsak dan, vsak teden; mesečno izdaste za to velike vsote. Sedaj pa je vprašanje, komu daste zaslužiti in živeti, koga podpirate s svojim denarjem. Vzemimo samo n. pr. milo. Mi imamo milo »Gazela«. Tovarna, ki ga izdeluje, je v naših, v združnih rokah. Vsak mesec, pa gotovo še večkrat greš kupovat milo. Zahtevaj vselej milo »Gazela«. Če ga trgovina nima, zahtevaj izrecno »Gazelo« in zavrne vsako drugo milo. Če ga nimajo in nočejo naročiti, pojdi v ono trgovino, kjer ga imajo.

Tako delaj ti in vsa tvoja družina; tako skrbi, da bodo delale vse tvoje znanke in znane družine; tako skušaj, da bodo delala vsa dekleta v orliškem krožku, v Dekliški zvezi, v Prosvetnem društvu, v vsi vasi, v vsi fari. Ali vidiš sedaj, kakšno moč imaš ti in tvoja družina kot kupovalec! Ali misliš, da se bo našel trgovec, ki ne bi naročil »Gazela«-milo, ako boš to zahtevala ti ali tvoje tovarišice! To pa je samo en primer iz tisoč drugih.

In glej, če tako delajo vsa dekleta v vašem društvu, če tako delajo vsa dekliška in ženska društva v vsi Sloveniji, orliški krožki, Dekliške zveze, Prosvetna društva, pomisli, kakšna armada bo žena in deklet, kakšna moč. In vse v službi naših zadrug, naših podjetij, našega gospodarstva. Kaj ne, ne zmajuješ več z glavo, sedaj nisi več malodušna. Sedaj vidiš, kakšna je moč ljudstva, če zastavi organizirano svoje bogastvo in svoj vpliv. Za naša podjetja, za našo stvar. Na tem vzgledu jasno vidiš, da je organizacija moč, ogromna moč, če tisoči deklet in žena hočejo isto in delajo isto.

Našim podjetjem, našim zadrugam, našim trgovinam ni treba imeti skrbi za obstanek in ni se jim treba bati ogromne gospodarske moči organiziranega tujega, zlasti židovskega kapitala, samo če se

bodo naša dekleta in naše gospodinje dovolj zavedale svoje dolžnosti do naših podjetij in svoje moči, če delajo za skupni cilj.

Nasprotniki nam zelo radi kalijo vodo in begajo ljudstvo z lažmi. Zlasti kričečih oglasov v listih, takozvane reklame, se poslužujejo in hvalijo in obetajo vse mogoče. Zato je med ljudmi toliko predsodkov, mnogo napačnih mnenj. Vprašala sem neko dekle, zakaj ne kupuje mila »Gazela«, pa mi odgovori, da zato ne, ker so druge znane vrste boljše. Pa jo vprašam, če je to poizkusila. »Nisem,« pravi, »ampak druge so mi tako rekly.« Potem sem ji pojasnila, da so strokovnjaki, učeni inženjerji preizkusili milo »Gazela« in ugotovili, da »Gazela«-milo ni niti za las slabše, nego druge hvalisane znamke, ki delajo strašno reklamo.

Vidiš, tukaj imaš opraviti s predsodki in vkoreninjenimi napačnimi mnenji, zopet se ti nudi hvaležno polje dela v korist podjetij, kjer ti in tvoje tovarišice mnogo, vse lahko napravite. Le pojasnajte, da je milo »Gazela« naše milo in najboljše milo. Le odločno povejte, da je izdajalka tisto dekle in tista gospodinja, ki kupuje pri nasprotnih podjetjih in obrača hrbet našim podjetjem in našemu blagu.

Še eno. Vprašaj me, zakaj pa delajo naši listi tako reklamo za druga podjetja in znamke, mesto da bi priporočali samo »Gazelo«. Vidiš, sestra, to je tisto, kar po mojem ni prav. Naši listi prinašajo oglase in delajo reklamo za tistega, ki plača. Kdor jim več plača, pa mu napravijo večjo reklamo. Naši listi pravijo, da je za nje merodajen samo poslovni vidik in da je zaslužek dober, od kogarkoli je. To je takozvana poslovna morala, ki jo jaz obsojam. Zakaj pa naši listi potem trkajo ob novem letu pri naših ljudeh in prosijo za naročnike. Takrat se pa nič ne govori o ceni, ne o kakovosti, temveč velja načelo: »Naš človek mora biti naročnik naših listov!« In to je tudi prav. Toda iti moramo še naprej. Naš človek mora kupovati blago le v naših zadrugah in trgovinah. In še en korak dalje. Naši listi morajo priporočati v prvi vrsti naša podjetja, naše izdelke, naše trgovine!

Priti moramo do tega, da bo naša organizacija delala kakor celota po skupnem načrtu, za skupnim ciljem. Potem se bo pokazala njena sila in potem so zagotovljeni uspehi.

Da bodo uspehi, to nam dokazujejo primeri iz zgodovine. Navajamo samo enega. Čehi so dolga stoletja vodili na-

rodni boj proti Nemcem, ki so uživali vso pomoč in vsjo podporo bivše Avstrije. Uvideli pa so Čehi prav kmalu, da bo odločitev narodnega boja padla na gosposdarskem polju. In proglasili so načelo: »Svoji k svojim!« Čeh, češko dekle, češka žena mora kupovati le blago čeških tovarov, podpirati le češke trgovce in naročati delo le pri češkem obrtniku. In ko so izvedli podrobno organizacijo po geslu osamosvojitve, je bila zmaga dobljena. Češko ljudstvo je postalo gosposdarsko zavedno in gosposdarsko zrelo. Zato mu je narodna zmaga padla kot zrelo jabolko v naročje. Posnemajmo vzglede čeških žena in deklet, pa bo tujemu kapitalu in njegovim podjetjem tudi pri nas kmalu odklenalo.

Krščanska ženska zveza v Mariboru. Tajniško poročilo za čas od 11. januarja 1925 do 24. januarja 1926. Krščanska ženska zveza v Mariboru ima danes 1735 članic, štiri častne članke ter 60 podpornih članov. Odbor je imel v pretečenem poslovnem letu 12 rednih ter 8 izrednih sej. — Predavanja so bila štiri, romanja tudi štiri, in sicer: K sv. Petru na Gorco, v Puščavo, v Ruše ter skupno s Katoliško omladino na Ptujsko goro. — Cerkveno pobožnost s skupnim sv. obhajilom je imela zveza 10 krat. Zveza se je udeležila pogreba dveh velikih mož, ki sta umrli v tem poslovnem letu. Dne 28. februarja je bil veličasten pogreb blagopokojnega č. g. monsg. dr. Antona Medveda. Gospod dr. Medved je bil veliki prijatelj Kr. ž. z. Drugi častiti mož je bil č. P. Kalist; tudi tega pogreba se je zveza udeležila, namesto venca na grob je zveza darovala 300 Din. za nove zvonove za frančiškansko cerkev. — V salezijanski zavod v Veržej je zveza poslala 500 Din. za ubogega dijaka A. J. — Za veliko noč je bilo obdarovanih 27 najrevnejših članic z denarnimi prispevki. — Dne 23. avgusta se je zveza udeležila blagoslovitve nove društvene zastave Marijine družbe v stolnici. V tem poslovnem letu je bilo 54 pogrebov, umrlo je 38 članic ter 16 članov, za vsako teh pokojnih se je darovala sv. maša. — Zveza je nabavila za članstvo nove znake, in sicer: svetinjice iz aluminija, na eni strani sv. Družina, na drugi strani sv. Elizabeta, zaščitnica ubogih. Dne 20. decembra 1925 je Zveza priredila lepo uspelo božičnico, pri kateri je bilo obdarovanih 96 ubogih članic v znesku 3940 Din. — Tudi med letom se je gmotno podpiralo, v tem poslovnem letu je bilo obdarovanih z denarnimi prispevki 140 ubogih članic. —

Poslovna knjiga izkazuje 40 dopisov. Odbor je želel in imel voljo storiti vse, storil je, kolikor je mogel, a vendar, ako je pa kaj spodletelo in ni šlo vse gladko, prosimo, da se oprostijo. Ko se danes voli novi odbor, naj ta započeto delo prav vestno in uspešno nadaljuje Bogu v čast in bližnjemu v korist.

Rajhenburg. Gotovo si mislite, da smo že vsi zaspali. Pa nismo še. Tudi pri nas imamo Dekliško zvezo, ki se je prav lepo razvijala in se lepo razcvetela. Pa meseca januarja je prišla velika neizgoda. In vse te rožice so žalostno povesele svoje glavice. Namreč izgubile smo svojega marljivega in skrbnega, za vse dobro vnetega vrtnarja, duhovnega voditelja č. g. Matija Neudauerja. Zapuстили so nas radi boleznijo! Za ves njihov trud jim pa kličemo: Bog jim plačaj sto in tisočkrat! Mi jih bomo pa ohranili v blagem spominu. Upamo pa, da kadar pride zopet prijetna pomlad, bode tudi pri nas vse nanovo oživilo pod vodstvom novega g. kaplana. Poroča tajnica.

Sladkagora pri Šmarju. Tukajšnja Dekliška zveza je imela svoj letni občni zbor dne 10. januarja 1926. Izvolila je sledeči odbor: Predsednica Terezija Pavlinc, ki je pozvala članice na lepo vedenje in da bi zvesto sodelovale v Dekliški zvezi tajnica Zofija Wusserjeva, ki je podala kratko poročilo o redni članarini. Učenka Uršula Stancer je deklamirala pesem o »Dekliškem cvetju«! — Želimo, da se naša Dekliška zveza dvigne na prvotno višino navdušenja in delavnosti in da si priborimo s svojim resnim delom najlepši ugled v krogu članic, kakor v širši javnosti. Krepost, stanovitnost, delo v družbi! Tajnica Zofija.

Hajdina pri Ptuj. (Dekliška zveza.) Četudi malo, se vendar vsako leto vsaj enkrat oglasimo v »Našem domu«; znamenje, da ne spimo, temveč v tišem delu živimo in delujemo za svoj narod. Evo vam, nekaj podatkov iz našega društvenega delovanja: Redni dekliski sestanki, ki se vršijo vsak mesec, so polnoštevilno obiskani in zelo živahni. Vršijo se vselej s prav peštrim sporedom. V govorih in predavanjih obdelujemo prav pisano polje; ne zmanjka nam besed o gosposdinjstvu, o vzgoji, o varčnosti itd. Deklamiramo in prepevamo, da se srce mora ublažiti ob prelepih zvokih slovenske narodne pesmi. Da pa ne zmanjka veselega smeha in nedolžne zabave, zato priredimo vselej ob priliki dekliskega sestanka kak prizorček, deloma šaljivega, deloma poučnega značaja. Leta 1925 smo

priredile: »Na sveti večer«, »Harmonika«, »Lakota v črni deželi«, »Guvernanta in Spela«, »Brez zajtrka«, »Kraljica roženvenska«, »Spoštuj 4. božjo zapoved« in druge. Igre smo priredile te-le: »Izgubljeni raj«, »Junaška deklica«, »Najdena hči«, »Trojna pot«, »Človeško zadolženje in rešenje«. Meseca julija se je Dekliška zveza posvetila presv. Srcu Jezusovemu. Ta dan smo slovesno obhajale, zjutraj s skupnim sv. obhajilom, popoldne z lepo uspelo akademijo. Enako bomo obhajale vsako leto obletnico posvetitve. — Z zanimanjem prebiramo »Naš dom« in »Vigrede« — Imamo tu li svoj naraščaj Dekliške zveze, ker le z naraščajem nam je zagotovljen obstanek. Tudi ta lepo napreduje pod vodstvom požrtvovalnega g. duh. voditelja in s pomočjo s. voditeljice. Članic šteje do 70, ki imajo kot svoje društveno glasilo naročenega »Orliča«. —

Naša Čebelica ima tudi že lepe uspehe. Pod spretnim vodstvom s. podpredsednice lepo uspeva ter ima že precejšnje število vlog. Vsem nam ugaja, sicer priprosto, a lep način vaditi se varčevati. Poskusite tudi drugod, kjer še tega nimate — ne bo vam žal. Treba je le nekoliko spretnosti in krepke volje, pa vse gre. Sestre! Z navdušenim veseljem pospešimo korak k našemu delu za narod. Četudi je to delo včasih naporno in zahteva precejšnih žrtev, ne ustrašimo se in ne omagajmo. Pomnimo, da nismo zato na svetu, da počivamo, ampak da delamo. Čim večjih žrtev donášamo na oltar domovine, čim bolj se bomo trudili v delu za blaginjo svojo in svojih bratov in sester, tem slajši bo počitek v zemljici, katera bo pomočena z nešteto znojnimi kapljicami svojih sinov in hčera! — M. Zelenik.

† **Pepica Senica.** Dne 12. junija 1925. leta je umrla Pepica Senica na svojem domu v Šmarju pri Sevnici.

Mnogo je delala pokojna Pepica Senica za prosveto in v to svrho tudi zivalno pisala ter vem, da se je bralci »Našega doma« še dobro spominjajo, in to seveda, pred vojno. Napravljala je tudi lepe pesmice, za kar je imela posebno veselje.

Da je bila zelo vneta, dokazuje to: ves dan je pridno pomagala starišem, a zvečer, včasih pozno v noč, je pisala.

Bila je pa sploh zelo požrtvovalna in usmiljena do bližnjega.

Med vojno, ko ni izhajal »Naš dom«, sploh ko je bilo otežkočeno vsako delo — njena roka ni počivala — zatekale so se k njej žene, katerih svojci so stali pred sovražniki — in Pepica je skrbno sestavljala prošnje, da so dobivale žene podporo za prehrano družin.

Sedaj po vojni je vedno upala, da se ji zrahljano zdravje zboljša, da zopet prime za pero — četudi se je nekoč izrazila, da naj še drugi pišejo, da ona ne bo več — in bo zopet nadaljevala prvotno delo. To misel je izrazila ne dolgo pred smrtjo, z besedami: Ko bom bolj zdrava, bom zopet stara Pepica in pisala vse večere. Toda, mesto zdravja se ji je bolezen močno poslabšala in res, po 12dnevnem trpljenju na drobovini je dne 12. junija 1925 vdano zaspala v Gospodu. — Ohranimo ji trajen spomin. Pavla Oranič.

Nenavadna nagrada. Marquis de Rivadeo je rešil kralju Jayme II. Aragonskemu (vladal 1291—1327) v neki bitki proti Maurom življenje in ga obvaroval ujetništva. Ko se je bližal zmagoviti sovražnik, je zamenjal de Rivadeo svojo obleko s kraljevo in se pustil vjeti mesto kralja. — Kralj

Jayne ga je pozneje odkupil z veliko vsoto, obenem pa je dal marquisu in njegovim potomcem pravico, da smejo vsako leto na večer sv. Treh kraljev jesti pri kraljevi mizi in zahtevati od vladajočega kralja obleko, ki jo je ravno nosil. — To pravico je imela družina Rivadeo dolga stoletja. Zbrala je v tem času zelo zanimivo zbirko oblek. Ko pa je l. 1843. zavladata v Aragoniji kraljica Izabela, je vojvoda Hijarski (takratni marquis de Rivadeo) skušal zastopni uveljaviti svojo pravico. Če je namreč na predvečer sv. Treh kraljev vprašal, kdaj bo kraljica prihodnji dan večerjala, so mu odgovorili: »Kraljica jutri sploh ne bo večerjala.« Tako je prenehala ta nenavadna pravica.

DRUŠTVENI NOVIČAR

Katoliško prosvetno društvo v Ribnici na Pohorju je na svojem rednem občnem zboru dne 2. januarja 1926. izvolilo sledeči odbor: Luka Drževnik, Andrej Fišer, Miha Barbič, Anton Skočir, Lipe Miklavc, Ivan Pušnik, Pepca Zapečnik. Društvo ima 88 članov in jako pridno deluje. Uprizorilo je v preteklem poslovnem letu tudi žaloigro »Mlinar in njegova hči«. Hvalevredno je, da imajo člani naročenih toliko naših dobrih listov: Mladiko, Socijalno misel, Kat. misijone, Dom in svet, Prerod, Bogoljub, Mohorjeve knjige; za mladino pa: Vrtec in Angelček. Naj bi se vsa društva poslužila za povzdigo svoje izobrazbe tudi našega dobrega časopisja!

Kmečko bralno društvo Sv. Križ nad Mariborom je imelo svoj redni občni zbor dne 27. decembra 1925, na katerem je poročal g. tajnik Gaberc, tamošnji župnik, da je društvo med letom uprizorilo »Mutastega muzikanta«, »Dve teti«, »Roka božjaj«, »Zviti Janez« in »Zahrbtna špela«, »Lovski tat« in »Na dan sodbe«. V novi odbor so bili izvoljeni gg: Galunder Filip, Gaberc Martin, Hauptman Franc, Hlade Jožef, Hlade Ivan in Šauer Franc.

Katoliško prosvetno društvo Draginja vas-Mihovce je na svojem občnem zboru dne 10. januarja 1926 izvolilo sledeči novi odbor: Andrej Sagadin, Jakob Vuk, Janez Medved, Franc Dobič in Marija Medved.

Slovensko katoliško izobraževalno društvo Št. Janž na Vinski gori je imelo svoj občni zbor 27. decembra 1925, kjer se je odobrila sprememba pravil in

se je izvolil sledeči novi odbor: Viktor Učakar, Franc Sedovnik, R. Straus, Maks Vanovšek, Bernard Učakar, Marija Krolič, Konrad Verder in Terezija Sedovnik.

Katoliško prosvetno društvo pri Sv. Ani v Slov. goricah je imelo svoj občni zbor 27. decembra 1925 in je na njem izvolilo sledeči odbor: Franc Letonja, Mihael Neudauer, Josip Spindler, Josip Kolerič, Lampl Anton, Poš Marija (knjižničar in knjižničarka), Mihael Župec, Blaž Urbanič, Franc Kaučič, Andrej Žizek; Anton Eilec, Josip Ornik; Konrad Neudauer, Ivan Spindler in Franc Župec (pregledniki). Društvo prodaja tudi srečke svoje efektne loterije v prid novemu društvenemu domu; 150 dobitkov je, ki so jih mnogo darovali domačini sami; srečke so po 5.— Din. in se lahko naročijo tudi pri naši Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova 6/1. To društvo pokaže vedno iznova, da zna delati, da so njegovi člani ne samo navdušeni, ampak da tudi znajo doprinašati za plemenito stvar velika dela in da hočejo in tudi udeležujejo svoje navdušenje v idealni poštvovalnosti!

»Sveta vojska« v Ljubljani je imela svoj občni zbor 10. januarja 1926.

Katoliško slovensko prosvetno društvo v Svetinjah je na svojem občnem zboru dne 6. januarja 1926 izvolilo svoj novi odbor: Anton Jerebič, Peter Viher, Jurij Novak, Gustl Rakuša, Ivan Škrjanec, Ivan Novak, Jožef Zadravec; razsodišče: Franc Bratušek, Anton Pauša in Matija Zadravec.

ŠUREDNIKOVO KRAMLIJANJE

Višavska. »Od daleč...« ni dovolj jasna. Prva kitica govori določno nekomu: »Bodi mi odslej ko solčni žarek; sij mi v dušo ob viharnih dneh, kakor jasna zvezda v temni noči spremiljaj me na mračnih potih vseh!« Komu govorite? — Druga kitica pa je nadomada čisto splošna in pripoveduje: »Daleč je nad nami žarko solnce, daleč je do zvezdnega neba; vendar iz daljave nedostopne nam žare zemljanom v dol solza.«

Kdo žari? Kaj naj pove novega druga kitica? — Potem: glejte, da verzov ne boste krpali! In »nedostopne« — strašno ohlapno! »Drhtenje« pa je doživetje! Pa čeprav diši malo po Sardenku in še ni našlo sočne melodije in prave besede.

Tugomer Samov: »Stara dva.« Motiv ni nov, pa je čeden. Beseda Vaša pač ni nova in smo čitali mnoge figure besedo za besedo že drugod. Zato: ne pišite iz knjig, pišite iz kmetjskih ust!

Savinjka. »Resnica.« Lunin svet ožari zemljo, da Vam je bajna, lepa in srečna... in ko luna vtone:

»da sem človek, me je sram.«
Povedano ni dobro, ker se verzi nategajo kakor zaspan lenuh. Tudi slovnica! (Ne cel večer, nego »ves večer«!) — Kako pa je mišljeno, tega pa ne morem prav razbrati. Ali Vam je svet lep kot pravljica, v bajni luni? In grd, kadar ga skrije noč? Kak Vam je pa, kadar gori v solncu? Saj morda je zavita v teh verzih kaka lepa misel: morda, da Vam je lepota v sanjavi polresnici in v pravljicnem hrepenenju... in je grda noč, ki mu sledi, noč, ki se koplje v greh... »Resnica« mora biti jasna. — »Hvala Tebi!« — Vidite, lepa ideja še ni bila čisto nič izoblikovana, ko ste pa verze že pisali. Zato se pozna pesmi, da ste bili kakor arhitekt, ki je hotel postaviti nekaj lepega, pa ni sklenil nobenih računov ne z zemljiščem, ne z materijalom in ne s kapitalom. — Zarja... bi bila jutru življenja. Prelijte jo; vredna je. In čeprav so verzi svobodni, morajo biti ritmični in melodiozni. Pesem mora peti; naš jezik pa ima tako zvočno lestvico glasov: ali jo poznate?

M. K. Zreče. Hvala za Vašo dobrohotno kritiko, ki jo pa — iz umevnih razlogov — ni mogoče več upoštevati. Tudi Vam velja: Volja je bila dobra, ali...

Ivan S—č. »Takrat«. Misel drobna, blede, vsa splošna; »Kupa se bo nagnila brez meje« — kako je to? Tako je to: »povej... — brez meje!« »V gajuc«: Krpali ste jih, verze, da so kakor žalostne harmonike. O, srce poj! ste rekli v »Spominu«. Da: srce, poj! — ti pa, glava, ne kovaj šesterostopnih trohejev! — Pa še to: glejte, da v svojih pesmih ne boste zablodili v brezmejnost hotenj: poslušajte narodno pesem!

N. Č. »Materina in otrokova molitev«. Takole se je rodila pesem: vzcvetela je v srcu, v tisti najlepši in najbolj božji kamrici, kjer je mamica na oltarju; o, potem je trkala na vseh vratcih v glavi: če bi jo sprejela misel in oblekla. Pa so bile misli trudne in srce preglasno... Ali razumete? Vse je lepo: jezik, slog, čustvo; toda tiste notranje discipline še ni, ki najde lepoto besedo. Zato je Vaše »dete v zibki« staro »dete«, ki resonira, ki mu lega težka bol na srce, ki je čudovito zrelo v svoji molitvi, dete, ki ni — dete. Zaradi tega pesem ne vzbuja v nas tistega sladkega občutja, ki bi ga morala in ki ga je vzbujala v Vas, dokler je še sanjala v srcu. Pesmi je škoda, da bi jo zavrgli. Vlijte jo v novo obliko! Imate dve poti: ali bo pesem otroška, naivna in Vaše dete ne bo govorilo kot govori dvajsetletni fant; ali pa Vaše dete ne bo več »v zibki«, nego zoreč otrok. Na svidenje!

C—us. »Pacifizem«, »Največji junak«! »Ni moderno« in vse drugo sprejel. Žal, pa bom mogel le malo tega porabiti, ker rabim bolj drobnarije in krajše stvari. Z raznimi drobtinami mi boste pa zelo ustregli in se priporočam zanje. Zadnje pismo sem dobil in Vas zagotavljam, da je zadeva popolnoma v redu, bodite brez vsake skrbi. Iskreno pozdravljeni!

M. A. Sv. Jakob. Govorov ne morem objavljati, razen kak jedernat in kratek nagovor. Ono stvar o dijaških letih sem Vam vrnil, ker ne morem uporabiti v »Našem domu«. Za vsak dobrohoten nasvet in vljudno opozorilo pa sem hvaležen Vam in vsakemu, le da človek nikdar ne more napraviti kaj popolnega. Vdane pozdrave!

Vsem in vsakemu. Obseg »Našega doma« je premajhen, vsaj dvakrat tolik bi moral biti. Krog njegovih naročnikov in sodelavcev se je zelo povečal. Prosimo potrpljenja, vse, tudi silke, pride na vrsto.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod
Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenjskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.